

قمه‌زنی برگرفته از عقاید خرافی است

گاه خون، با نخستین ضربه سرازیر می‌شود؛ گاه برخی آن چنان به شور و هیجان می‌آیند که ضربه‌های محکمی بر سر فرود می‌آورند و خون بیشتری از سر جاری می‌شود، برخی نیز با سطح قمه بر سر می‌زنند تا خطر کمتری برایشان داشته باشد.

گاه خون، با نخستین ضربه سرازیر می‌شود؛ گاه برخی آن چنان به شور و هیجان می‌آیند که ضربه‌های محکمی بر سر فرود می‌آورند و خون بیشتری از سر جاری می‌شود، برخی نیز با سطح قمه بر سر می‌زنند تا خطر کمتری برایشان داشته باشد. دیدگان اشکبار و رنگ سیاه پرچم‌ها و چهره‌های خاک‌آلود، در همه جا به چشم می‌خورد؛ کفن‌های سفید قمه‌زنان رنگ خون گرفته است. کفن‌های مردانی که شعار «فدائیان حسین» را بر کفن‌ها نگاشته، قمه، شمشیر و یا خنجر بر دستان گرفته و بر سرهای تراشیده خود زخم‌هایی گاه بسیار عمیق و شدید وارد می‌آورند. دسته عزاداری آنها با عبور از خیابان اصلی کاظمین، به حرم وارد می‌شود... عزاداران با رسیدن به حرم، فریاد «حیدر... حیدر» سر می‌دهند و با هر ضربه طبل و نوای شیپور، ضربه‌ای بر فرق سر می‌زنند. گاه این ضربه‌ها چنان شدید است که فرق سر را شکافته و خون بسیاری از آن جاری می‌سازد. در برخی موارد نیز افراد از هوش رفته و بر زمین می‌افتند و یا از شدت ضربات جان می‌دهند...

این وقایع تنها توصیف کوچکی از صحنه‌هایی از دسته‌ی قمه‌زنی در شهر کاظمین به نقل از کتاب تراژدی کربلاست. به گزارش خبرنگار خبرگزاری دانشجویان ایران (ایسنا) منطقه مرکزی، قمه‌زنی مراسمی است که توسط برخی عزاداران امام حسین(ع) در عزای مجروح و شهید شدن سیدالشهداء(ع) و شهیدان کربلا و به عنوان اظهار آمادگی برای خون دادن و سر باختن در راه امام حسین(ع) انجام می‌گیرد.

شرکت‌کنندگان در این مراسم، صبح روز عاشورا، با پوشیدن لباس سفید و بلندی همچون کفن، به صورت دسته‌جمعی قمه بر سر می‌زنند و خون از سر بر صورت و لباس سفید آنان جاری می‌شود. بعضی هم برای رسیدن به حاجتی نذر قمه‌زنی می‌کنند، برخی نیز چنین نذری را برای کودکان خردسال انجام می‌دهند و بر سر آنان تیغ می‌زنند تا از محل زخم خون جاری شود. قمه‌زنی نیز مثل شبیه‌خوانی از دیرباز مورد اختلاف نظر علما و پیروان و مقلدین آنان بوده و به استفتاء مبنی بر جواز یا عدم جواز انجام آن می‌پرداخته‌اند، اما مراجع عظام و مقام معظم رهبری این عمل را ممنوع و حرام اعلام کرده‌اند.

سوءاستفاده رسانه‌های غربی از قمه‌زنی‌ها علیه شیعه

متأسفانه هر ساله در همین ایام، موج شدید ضد تبلیغاتی علیه تشیع، بازتاب مراسم عزاداری عاشورا در فضای مجازی را تحت‌تأثیر خود قرار می‌دهد و رسانه‌ها غالباً به شیوه‌ای اغراق‌آمیز تصاویری از قمه‌زنی را تحت نام عزاداری شیعه در اختیار جهانیان قرار می‌دهند.

حجت‌الاسلام صفر قربانیور، مدیرکل تبلیغات اسلامی استان مرکزی در گفت‌وگو با خبرنگار ایسنا، ریشه تاریخی قمه‌زنی را بسیار گسترده دانست و افزود: این ناهنجاری بعد از جریان‌های فدائیان در دوران صفویه رشد پیدا کرد، چراکه در آن دوران برای مدتی سوگواری را تعطیل اعلام کردند و مردم برای مقابله با این حکم به این سمت و سو حرکت کردند اما، در مجموع این جریان‌ها دارای نوسانات شدیدی است.

وی تصریح کرد: فدائیان صفویه در روز عاشورا شمشیر به دست، بیرون آمدند و تصورشان این بود که نوعی همدردی و مواسات با اصحاب امام حسین(ع) داشته باشند. آنان می‌گفتند در چنین روزی که اصحاب امام حسین(ع) و خود امام تیر می‌خورند، ما هم این حالت را برای خودمان ایجاد می‌کنیم؛ یعنی نشان می‌دهیم که در راه امام حسین(ع) فدوی هستیم و حاضریم سرمان بریده شود، و این اقدام شروع برای قمه‌زنی است.

قربانیور گفت: برخی معتقدند این رفتار برگرفته از مذهب مسیحیت بوده و از اعمالی همچون سنگ‌زنی و میخ‌زنی مرتبط با به صلیب کشیده شدن عیسی مسیح(ع) الگو گرفته شده است، اما امروز دوران غلبه عقلانیت و زمان افول این جریانات است. وی با اشاره به آسیب‌هایی که قمه‌زنی می‌تواند در جامعه ایجاد کند، گفت: این‌گونه مظاهر اثرات نامطلوبی در جامعه ایجاد می‌کند و ممکن است برخی افراد سودجو با استفاده از این رفتارها علیه شیعه تبلیغ سوء کنند، به گونه‌ای که دین اسلام در کشورهای غیراسلامی جلوه‌ای از خشونت و وحشت به خود بگیرد.

قربانیور گفت: بدخواهان دین اسلام و تشیع با دستاویز قرار دادن این افراد و نشر تصاویر وحشتناک از قمه‌زنان، علیه نظام اسلامی و تشیع تبلیغات سوء می‌کنند.

مدیرکل تبلیغات اسلامی استان مرکزی تأکید کرد: اگر قرار است در جامعه عزاداری معقول انجام شود، باید هرچه بیشتر به محتوای وقایع عاشورا بپردازیم تا راحت‌تر بتوانیم به نفع عاشورا گام برداشته و با آن پیوند بخوریم.

وی تصریح کرد: این وظیفه همه ما بویژه مسئولین این امر است تا با روش‌های صحیح نشان دهیم که هیچ ضرورتی به خودزنی‌ها نیست و نباید اجازه دهیم امور عزاداری به دست افرادی که مشروعیت ندارند و اهل ارتباط با اهل بیت(ع) نیستند، بیفتد.

قربانیور تأکید کرد: اگر افراد غیرمتدین وارد این جریانات شوند، به محتوای عزاداری، همچنین به پیام قیام عاشورا آسیب وارد

شده و به شعائر گذرا پرداخته می‌شود.

قربانی‌پور در ادامه با اشاره به راهکارهای جلوگیری از این آسیب‌ها، اظهار کرد: به منظور جلوگیری از آسیب‌های اجتماعی مرتبط با سوگواری جلسه‌ای با نیروی انتظامی استان برگزار شده و مصوبات آن به همه شهرستان‌ها ابلاغ شد. وی تصریح کرد: در جلسه مذکور مقرر شد مسئولین ذیربط، در آستانه مناسبات مذهبی ایام محرم برگزاری جلسات توجیهی را با موضوعات علمی و فرهنگی در دستور کار خود قرار دهند.

قربانی‌پور افزود: براساس این مصوبه مقرر شده است در برخی نقاط شهرستان‌ها نشست‌های چند جانبه تشکیل و به طور حضوری با مردم صحبت شود تا از رفتارهای نادرست در ایام محرم الحرام جلوگیری شود.

قربانی‌پور با تأکید بر این که باید به سردهسته‌های هیئات عزاداری در این خصوص تذکر داده شود، گفت: در راستای کاهش و حذف رفتارهای ناپسندی همچون قمه‌زنی اقدامات فرهنگی و پیشگیرانه بیشتر از اقدامات برخوردی مؤثر خواهد بود. مدیرکل تبلیغات اسلامی استان مرکزی با بیان این که آمار ارتکاب به قمه‌زنی در سال گذشته نسبت به سال 92 در استان کاهش چشمگیری داشته است، اظهار کرد: در سال 92، دو الی سه هزار مورد قمه‌زنی در استان کشف شد، اما در سال 93 این تعداد به 400 مورد کاهش پیدا کرد.

منابع موثق مقاتل منکر قمه‌زنی هستند

به گزارش ایسنا، مسئولان قضایی کشور معتقدند برخی افراد با الگو گرفتن از حادثه‌ای تاریخی مذهبی مرتکب قمه‌زنی می‌شوند.

حجت‌الاسلام رمضانعلی صالحی، مدیرکل پیشگیری از وقوع جرم و عفو و بخشودگی سازمان قضایی نیروهای مسلح کشور نیز در خصوص آسیب‌های عزاداری‌های ماه محرم، تأکید کرد: الگوسازی و الگوگرفتن غلط، عامل ایجاد آسیب در نوع عزاداری‌های اهل بیت(ع) و ایجاد ناهنجاری‌هایی همچون قمه‌زنی است.

صالحی گفت: افرادی که مرتکب قمه‌زنی می‌شوند، به اشتباه منشأ قمه‌زنی را الگوگرفتن از حادثه‌ای می‌دانند که به حضرت زینب(س) نسبت دارد. به عقیده‌ی آنها حضرت زینب(س) در زمان اسارت با دیدن سر امام حسین(ع) پیشانی خود را به محمل زده و خون از آن جاری شد.

وی ادامه داد: از این رو این افراد با الگو گرفتن از این حادثه، قمه‌زنی را ایجاد کردند در حالی که منابع موثق مقاتل ما منکر چنین داستانی هستند.

این مقام مسئول تصریح کرد: افراد جامعه گاهی یک الگوی اشتباه را از جایی برداشت می‌کنند یا دست به فعالیت‌هایی می‌زنند که منشأ آنها از میان عزاداری‌های بومی ما برنخاسته، اما از آنجا که ما اغلب اسیر شور عزاداری می‌شویم از شعور عزاداری فاصله می‌گیریم و احساس در عزاداری بر عقل غلبه می‌کند.

وی با اشاره به راهکارهای از بین بردن این آسیب‌ها، گفت: چاره کار این است که در مساجد و هیئات مذهبی افرادی که میکروفن در اختیار دارند و یا افرادی که دست به قلم دارند و مطالبی را از طرق مختلف انتشار می‌دهند، آموزش داده شوند تا وقایع تاریخی را بدانند.

صالحی یکی از راهکارها را امر به معروف و نهی از منکر عنوان کرد و گفت: امر به معروف و نهی از منکر یک اقدام فرهنگی تربیتی مهم در کاهش چنین آسیب‌هایی است. این پدیده‌ها باید با شیوه‌های فرهنگی تضعیف شود و می‌تواند در زمینه آگاه‌سازی‌ها و کار علمی و آشنا کردن افراد با عزاداری‌های صحیح بیشتر فعالیت کنیم.

وی تصریح کرد: شاید برخی فعالیت‌ها در شرایط و مکان خاصی خوب باشد، اما همین فعالیت‌ها ممکن است در محیطی که با توجیه علمی یا مذهبی این فعالیت‌ها آشنا نیست، ناپسند جلوه کند.

صالحی ادامه داد: برخی اقدامات واجب شرعی نبوده و جزو مستحبات ماست. از این رو، اگر شکل عزاداری موجب برداشت غلط برای کسی که با این قضایا آشنا نیست، شود و انتشار آن در بیرون از مملکت ما باعث شود در سایر جوامع ما را انسان‌های غیرمنطقی و عقب‌مانده بدانند، نباید این کار را انجام دهیم.

قمه‌زنی برگرفته از عقاید خرافی است

دکتر غلامرضا فتح‌آبادی مدیرکل دفتر امور اجتماعی و فرهنگی استانداری مرکزی نیز در این باره گفت: خوشبختانه، بنا بر تأکیدات مقام معظم رهبری قمه‌زنی نسبت به گذشته از حالت عیان و آشکار خود خارج شده است و به سبب اقدامات فرهنگی انجام شده، این موضوع که به یک ناهنجاری تبدیل شده بود، شکل پنهانی و مخفی به خود گرفته است.

وی با اشاره به عوامل دخیل در ارتکاب به این ناهنجاری اجتماعی، گفت: اولین علت جذب برخی افراد به این اقدام همان بدعت است. این کار هیچ مبای دینی و اعتقادی محکمی ندارد و برگرفته از مسائل خرافی در جامعه است.

فتح‌آبادی با اشاره به آسیب‌هایی که این عمل در اجتماع ایجاد می‌کند، گفت: این اقدام از لحاظ بهداشتی در اجتماعات مذهبی آسیب وارد می‌کند. شکل ظاهری آن نیز زشت است و ماهیت آن هیچ مبنایی ندارد، چراکه اندیشه و فلسفه این کار اندیشه صحیحی نیست.

این مقام مسئول با تأکید بر این که قمه‌زنی براساس ایده‌ها و عقیده‌های مستند و غیرمستند خرافی شکل گرفته است، اضافه کرد: این اقدام ضمن این که موجب بد جلوه دادن دین و مذهب ما از طریق اشاعه تصاویر آن در سایت‌های مختلف می‌شود، باعث می‌شود مسلمانان در دنیا به عنوان انسان‌هایی خشن و غیرمنطقی شناخته شوند که دنیای امروزی دیگر این‌گونه روحیات را نمی‌پذیرد.

وی افزود: هرچند این ناهنجاری در جامعه بسیار کاهش یافته، اما دلیل بر این نیست که کاملاً ریشه کن شده باشد. در برخی روستاهای اراک هنوز برخی افراد دست به این‌گونه اقدامات می‌زنند، اما طی سال‌های اخیر بویژه در سال گذشته اقدامات تبلیغی و فرهنگی در راستای ریشه‌کن کردن این آسیب صورت گرفته است.

فتح‌آبادی ادامه داد: به منظور کاهش این آسیب، این موضوع در جلسات مختلف مرتبط مورد بحث قرار گرفت و کلیاتی در این‌باره شناسایی شد که براساس آن تبلیغات اسلامی ورود پیدا کرد و برنامه‌های فرهنگی و پیشگیرانه برای این افراد در نظر گرفته شد.

مدیرکل اموراجتماعی استان با اشاره به نقش روحانیون در این حوزه گفت: روحانیون نقش پررنگی در کاهش این معضل دارند و به کمک آنها در سال گذشته جلسات توجیهی دوجانبه برای افرادی که مرتکب قمه‌زنی می‌شوند گذاشته شد. به مدد این اقدامات و طی دوره‌های آموزشی بسیاری از افراد توجیه شدند، پیش‌بینی می‌شود آمارهای مرتبط باز هم کاهش پیدا کند. فتح‌آبادی با تأکید بر این‌که برای مقابله با این ناهنجاری باید روی باورهای فرهنگی افراد کار شود، افزود: از سال گذشته دستگاه‌های فرهنگی مکلف شدند این افراد را شناسایی و روی باورهای فرهنگی آنان تمرکز کنند.

وی تصریح کرد: در برخی روستاها، تمام سکنه در ایام عاشورا دست به این اقدام می‌زدند و حتی برخی مساجد در ساعات مشخصی به طور پنهانی دست به این کار می‌زنند. اما خوشبختانه این موضوع به لایه‌های زیرین اجتماع رفته که نقطه مثبتی به شمار می‌رود.

فتح‌آبادی ادامه داد: از سوی دیگر کلنی‌ها و مراکز و افرادی که در خانه‌ها این فعالیت را داشتند شناسایی و احضار شدند و آموزش‌های لازم فرا گرفتند.

وی با اشاره به سایر اقدامات برای مقابله با این مقوله گفت: به مسئولین ذیربط اعلام شده که برخوردهای سلیبی را کم کنند، مگر در مواردی که این کار تکرار شود، چراکه باور غلط را با زور نمی‌توان از بین برد و باید رویکردهای آموزشی صحیح را به کار برد. فتح‌آبادی گفت: نیروی انتظامی در این‌باره رویکرد برخوردی ندارد و مقابله با آن بر مبنای تغییر فکر و باور استوار است. وی بیشترین گروه سنی که به سوی این اعمال کشیده می‌شوند، را گروه سنی میانسال به بالا و عمدتاً کم‌سواد دانست. فتح‌آبادی مؤثرترین روش مقابله با رواج تفکرات غیرعلمی و خرافی در بطن جامعه را اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی هرچه بیشتر در اجتماع عنوان کرد.

به گزارش ایسنا، معرفی عاشورای حسینی با قمه‌زنی به پیام نهضت عاشورا، اسلام و تشیع و در نهایت به جامعه آسیب و خسارت وارد می‌کند و باید با تکیه بر آموزه‌های دینی به محتوای این حماسه بیشتر بپردازیم و به دنبال کشف و انعکاس درست حقایق عاشورا باشیم.

با فرهنگ‌سازی در سطح جامعه و اطلاع‌رسانی عمومی می‌توان از ایجاد هرگونه بهانه توسط دشمنان برای تخریب شیعه و اسلام جلوگیری کرد.

گزارش از: راضیه قربانی، خبرنگار ایسنا منطقه مرکزی